

Trianon egyaránt megjelent versben, prózában, és ma is hat az irodalomra

Babitsot, Illyést és minden kiváló író, költőt megrázott

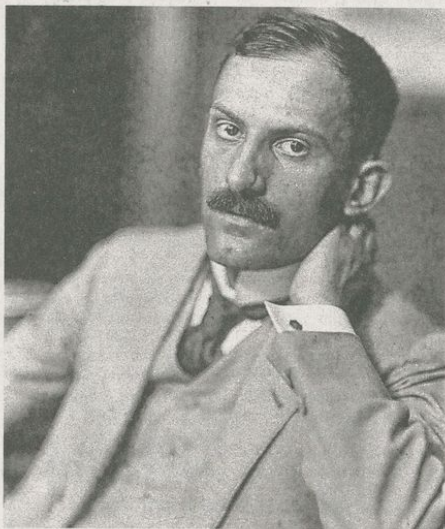
A trianoni békediktátum megrázta a magyar kulturális elitet. A veszteség miatt érzett fájdalom megjelenik a Szekszárdon született szellemóriás, Babits Mihály nem egy versében, és hatással van Illyésre, sőt Mészölyre, Bakára is.

Budavári Kata
kata.budavari@mediaworks.hu

TOLNA MEGYE „Rájövök, hogy nem is tudok pontosan visszaemlékezni a csonka ország formájára, holott milyen tévedhetetlenül látom magam előtt ma is a régi, nagy Magyarországot... S amint elképzelem ezt a gyönyörű, élő testet, első szerelmemet, megint elfog a kínzókamrák hangulata” – írja Babits Mihály. A huszadik század elejének egyik legnagyobb magyar irodalmi alakja, Szekszárd szülője elvileg nem kötődött olyan szervesen az elcsatolt részekhez, mint Krúdy Gyula, Tóth Árpád, Móricz Zsigmond, vagy akár Ady, de tanított Erdélyben, ahol, mint azt Liebhauser János, az Illyés Gyula Megyei Könyvtár igazgatója mondja, egészen más világot tapasztalt meg, mint a Dunántúlon, Budapesten vagy Szegeden. De viszonyára Erdélyhez nagyon is életel teli volt.

A trianoni veszteség őt és az egész magyar szellemi elitet mélyen megrázta. Hihetetlennek, sőt, mondhatjuk, hogy egyszerűen badarságnak tartották az egészet, ami csakis átmeneti állapot lehet. Az eszükbe sem jutott, hogy Magyarország száz év múlva is csonka lehet.

Ez az időszak Babits életében egyébként sem volt könnyű, hiszen hazafiatsággal vádolták, háborúellenes verseiért meghurcolták, 1919-ben pedig az egyébként vérbeli tanár elveszítette egyetemi tanári katedráját. Később aztán a kommuniz-

Babits Mihály: „...s döntött az Erőszak...”

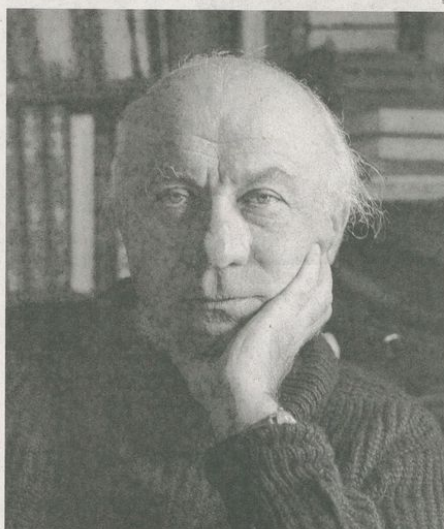
Fotó: Székely Aladár

mus túl kereszténynek tartotta, ő viszont, bár Trianon után igazolva láthatta volna saját elgondolását a háború feleslegességéről, mégis csupán fájdalmat érzett ezzel kapcsolatban. Természetesen, hogy a Vértó Magyarországa – Magyar írók Magyarországa területéért antológiába, amely a magyar irodalom jeles alakjainak Trianonnal kapcsolatos írásait gyűjti össze, Babits írása is bekerült.

Magyarország 1920-as feldarabolása az irodalmi élet széttagolását szintúgy jelentette, amelynek egyik hatása, hogy több szellemi központ alakult ki. Ráadásul szembe ment a közép-európai összefogás eszméjével, reményével, amelyben nem mellesleg Babits, akárcsak Ady, nagyon is hitt. Így Trianon nem csupán a magyarság tragédiája, de az utóbbi években egyre több társadalomtudós, sőt, nyugati államférfi is elismer-

te, hogy Közép-Európáé, sőt, egész Európáé. A szomszédos országok nyeresége, zsákmánya csupán az ellentétek tüzeit szította, és politikai hanyatlást eredményezett.

„...s döntött az Erőszak... mi jogotok beszélni többé? Nekem van rá jogom!” – olvasható a Csonka-Magyarország című versben, de érdemes el-

Illyés Gyula: szellemi összetartó erő nélkül nincs nemzet port.hu

olvasni az Erdély és a Hazám! című verseit, amelyekből egyértelműen kitűnik Babits véleménye a trianoni diktátumról.

Liebhauser János elmondta, Trianon ugyanolyan tabu volt a kommunizmusban, mint később '56, nem lehetett róla beszélni. Míg a szomszédos országokban a szocializ-

mus nemzeti jellegét öltött, nálunk erre nem kerülhetett sor éppen Magyarország 1920-as megcsonkítása miatt. E hallgatást a költők, írók voltak képesek szépen megtörni. Babits mellett például, aki a polgári vonalat képviselte, megénk másik nagy szülője, Illyés Gyula, aki a népi ellenzék emblematis-

figurájává vált. Illyés ráadásul abban a tekintetben is rimel Babitsra, hogy nem gyűlölködött, hanem sok más íróval együtt az összefogás közép-európai lehetőségét kereste. Viszonyukról sokat elmond, hogy Illyés Gyula első írása a Nyugatban jelent meg, 1937-től pedig a lap társszerkesztőjeként tevékenykedett Babits mellett, majd annak halálát követően 1941-től 1944-ig a Nyugat örökébe lépett Magyar Csillag szerkesztője volt.

Ugyan sokan Illyésnek tulajdonítják azt, hogy „Magyar az, akinek fáj Trianon”, a mondat nem szerepel egyik munkájában sem. 1977-es Válasz Herdernek és Adynak című esszéjében viszont azt írja, hogy „a számokkal mérhető meggyengülésnél, megfoghatkozásnál szinte katasztrofálisabb lett, ami Trianon után a nemzeti tudatot érte. Szellemi összetartó erő – a köz-érzés kohéziója – nélkül ugyanis nincs nemzet. Ezt a kohéziót erőn ráadásul nemcsak a határon túl támadták, gyengítették jobb- és baloldali sovíniszta diktatúrák, hanem a határon innen is, Rákosi Kádárig.” Az új határok felállításával feldarabolt magyar irodalmat pedig ötagú sípnak nevezte. Szintén sokat elmond róla 1970-ből származó mondata: „Nemzeti, aki jogot véd; nacionalista, aki jogot sért (más népekét, önző elnyökört); a patrióta jogot véd (voltaképp nem is a maga népét, hanem az Emberét, az Emberiségét”).

A békediktátum hatása, ha áttekintjük, ennyire olyan íróknál, költőknél is megjelenik, aki egyébként nem feltétlenül akart politizálni. Illyéssel és az új nemzedékkel a Trianonnal foglalkozó irodalom gazdagodott, az irodalmi élet szereplőinek küldetése az volt, hogy emlékeztessenek. Nem csupán a veszteségre, hanem a nemzeti lélekre.

A járvánnyal kapcsolatos folyamatosan frissülő, hiteles információk:

TEOL.hu

A szelfúttaság motívuma Bakánál és Mészölynél

„Évszázadok kalászaiból kiperőgő népek sorsa sorsunk?” – írja Baká István 1974-es Székelyek című versében. A szintén szekszárdi kötődésű szerzőnél megint csak megjelenik a szelfúttaság motívuma. De a másik nagy szekszárdinál, Mészölynél is nem egyszer helyszínen Erdély.

Felesége, a szintén kiváló író és pszichológus Polcz Elaine Kolozsváron született. Az általa elmesélt esetenként bekerültek Mészöly írásaiba, hiszen Polcz Elaine kiváló ötletekkel, történetekkel szolgált. Ráadásul gyakorta látogatták az erdélyi rokonokat. Ez is rámutat, hogy Trianon kikerül-

hetetlen, Mohács óta a legnagyobb tragédiánk, amely lényegében minden magyar családot valamilyen módon érintett. Ez a mély seb pedig, még ha egy időben nem is lehetett beszélni a létezéséről, összeköt, hatással pedig kiapadhatatlan forrásként táplálja a magyar irodalmat.

A gyümölcsök ára szinte megfizethetetlen, palántához viszont olcsón hozzá lehet jutni

Újburgonya, cukorborsó, friss tök a kelendő

SZEKSZÁRD Megtelt étellel a piac a megyeszékhelyen, nemcsak árusból volt sok, de vásárlóiból is. Június elején már szinte minden zöldségféle frissen is kapható, így újburgonyából, cukorborsóból, új tökből, paprikából, paradicsomból, kelkáposztából, karfiolból, karaléből volt kínálat bőven. Újdonság volt a cukorborsó, kilóját – héjastul – 700–800 forint közötti áron kínálták. Az idei tök is kelendő volt, a kisebbeket a vásárlók rántanivalónak vették, kilójáért 350 forintot kértek.

A cseresznyét nem kilóra, hanem dobozokban – úgy 30 deka körüli mennyiség lehetett

– árulták 700 forintos áron. A meggy is újdonság volt, és az ára kicsit barátságosabb, úgy látszik, abból az idén több termelt, ennek a gyümölcsnek a kilója 800 forint volt.

Már akár lecsót is lehet készíteni, hiszen a tv-paprika kilójáért 600–700 forint körüli árat kértek az árusok, a paradicsom sokkal olcsóbb volt, kilóját 400 forintért kínálták. Az újhagymából is bőséges volt a választék, a másik standon mellette kínálta magát a sonka, töpörtyű, szalonna, szalámi, kolbász.

A gyümölcsök közül az épernek volt a legvonzóbb az ára, kilóját 1200 forintért kínálták

Virágot, idényzöldséget és gyümölcsöt kínáltak a piacon. Galéria: Teol.hu

Fotó: Mártonfai Dénes

a szedresiek, de félkilós csomagokat is készítettek, ebből fogyott több. Almából már mutatóban sem volt.

A tojás továbbra is nagyon drága, 40 forint alatt még a kis méretűek darabját sem lehetett megvenni.

Virág- és zöldségpalántákból nagy volt a választék. Paradicsom, paprika, tök, dinnye, zeller, padlizsán tápkockás palántákért már csak 150 és 300 forint közötti árat kértek. Egy vállalkozó elmondta, már kiárusítanak, hiszen hamarosan lejár a palántázás szezonja. Az egy-nyári virágpalántákat is félár-ron kínálták.

M. I.